

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНА – НАТО В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

У статті проаналізовано історичний аспект становлення законодавства України у сфері міжнародного військового співробітництва, імplementацію міжнародних договорів різного рівня в національному законодавстві України. Головний акцент зроблено на реалізації міжнародного військового співробітництва України з іноземними державами і міжнародними організаціями в умовах ведення гібридної війни Російської Федерації проти України. Співробітництво України з Альянсом ґрунтується на змістовній правовій базі, закладеній наприкінці ХХ століття. В умовах агресії Російської Федерації українською владою у військово-політичній сфері здійснено серію практичних заходів, які сприяли ефективній протидії російській агресії. Серед них: відмова від позаблокового статусу, закріплення євроатлантичного вектору розвитку держави в Конституції України, ухвалення нової Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини, інших законодавчих та нормативно-правових актів, зокрема Закону України «Про національну безпеку». Таким чином сформовано стратегічний фундамент для реформ та суттєвого зближення України з НАТО.

Ключові слова: НАТО, Україна, міжнародне співробітництво.

Постановка проблеми та її актуальність. Співпраця з НАТО, найбільш значимою міжнародною військово-політичною організацією, є одним із найважливіших компонентів зовнішньополітичної діяльності України на сучасному етапі, котрий дає реальну ефективну можливість висвітлення та вирішення безпекових загроз України на міжнародній арені. Стратегічною метою України залишається збереження територіальної цілісності та гарантування національної безпеки через приєднання до Євроатлантичного військово-політичного блоку. Реалізації цих прагнень, безумовно, сприяє ряд законодавчих ініціатив української влади, прийнятих упродовж декількох останніх років: відмова від статусу позаблокової держави, закріплення на рівні Основного Закону України євроатлантичного вектору розвитку держави.

Історія співробітництва України та НАТО налічує більше двох десятків років, протягом яких трансформувалися основні цілі як

Проховник Павло Миколайович, ад'юнкт штатний науково-організаційного відділу Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Проховник П. М., 2022

України, так і НАТО. Впродовж усього процесу вдосконалювалася та нарощувалася двостороння нормативно-правова база партнерських відносин України та НАТО, яка потребує системного та комплексного дослідження в перспективі реалізації можливостей, які це співробітництво надає.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблематика особливостей формування та специфіки правової бази розвитку діалогу НАТО та України є об'єктом уваги більшості дослідників, які аналізують різні аспекти міжнародного співробітництва України. Серед них слід виокремити науковий доробок вітчизняних науковців Павлюка М. (*Павлюк, 2008: 41*) та Ліпкевича С. (*Ліпкевич С. Правові аспекти співробітництва України з НАТО, 2021*), які проаналізували становлення та розвиток нормативно-правових механізмів співпраці України та НАТО, вітчизняне законодавство України, що чітко окреслює правові межі співробітництва нашої країни з Альянсом. Питанням передумов становлення співпраці, формуванню нормативно-правової бази співробітництва України та НАТО присвячена стаття Велігодського Д. та Мальцевої Є. (*Велігодський Д., Мальцева Є. Особливості нормативно-правового регулювання співробітництва України з НАТО у 1991–2004 роках, 2021*).

Мета статті. В даній статті проаналізовано історичний аспект становлення законодавчої бази України у сфері міжнародного військового співробітництва з НАТО, імплементацію міжнародних договорів різного рівня в національному законодавстві України.

Вклад основного матеріалу. Правове підґрунтя співробітництва України та НАТО закладалося наприкінці ХХ століття, фактично, зразу після відновлення незалежності держави. З погляду юриспруденції співпраця України і НАТО розпочата 8 лютого 1994 року, коли Україна підписала рамковий документ програми НАТО «Партнерство заради миру». Незабаром, 9 липня 1997 р. під час Мадридського саміту НАТО очільники країн-членів НАТО та Президент України Кучма підписали «Хартію про особливе партнерство між Україною та НАТО» (*Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО, 2021*).

Рамковий документ програми НАТО «Партнерство заради миру» (1994 рік) та «Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО» (1997 рік) надали можливість Україні досягнути якісно нового рівня співпраці з Північноатлантичним

альянсом, що трансформувалося у конкретні дії. Так, упродовж 1994 – 1999 років проведено понад 600 заходів у рамках програми «Партнерство заради миру», до яких залучалися близько 5000 українських представників. На різноманітних курсах НАТО пройшли підготовку понад 800 представників України, а в миротворчих операціях під егідою НАТО (IFOR, SFOR, KFOR) взяли участь понад 6000 українських військових (*Поляков Л. Співпраця Україна – НАТО..., 2021*).

На Вашингтонському саміті НАТО (1999 року) прийнято ряд надзвичайно важливих документів, особливе місце серед яких мають: ПДЧ в НАТО, Декларація глав держав та урядів саміту Комісії Україна – НАТО, Програма військового розвитку Альянсу, Вашингтонська декларація ПАР та нова Стратегічна концепція НАТО. Щодо українського питання зазначено, що «Україна посідає особливе місце в євроатлантичному середовищі безпеки і є важливим і цінним партнером у сприянні стабільності і спільним демократичним цінностям» (*Взаємовідносини України з НАТО, 2021*).

Суттєвих змін зазнали двосторонні відносини України та НАТО в роки президентства Януковича. Явно проросійський вектор у зовнішній політиці тогочасної української влади практично нівелював багаторічну роботу зі зближення Альянсу та України. В цей період нереалізованими залишилися чимало законодавчих ініціатив, покликаних на гармонізацію двосторонніх відносин. Зокрема це: Укази Президента України «Про виклики та загрози національній безпеці України у 2011 році» від 10.12.2010 року (*Про виклики та загрози національній безпеці України..., 2021*) та «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України» від 28.12.2010 р. (*Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності, 2021*).

Незважаючи на зовнішньополітичну діяльність тогочасного Києва, представники НАТО об'єктивно оцінювали практичний внесок України в операції з підтримання миру та безпеки під егідою Альянсу. Надходили постійні меседжі про готовність НАТО й надалі співпрацювати з питань підтримки та сприяння у реформуванні та розбудові Української держави, що залишалося однією з умов стабільності та безпеки в Європі (*Етапи розвитку Комісії Україна– НАТО, 2021*).

Відзначу, що у 2012 році згідно з Імплементативною угодою між Кабінетом Міністрів України та НАТО з матеріально-технічного

забезпечення та обслуговування (NAMSO) відбулося підписання тристоронніх договорів на утилізацію надлишкових боєприпасів та озброєння. Виконання цих заходів проводилося впродовж 2012–2013 років (*Міжнародне співробітництво 2013: 49*).

Одним із форматів співробітництва з НАТО стала Індивідуальна програма партнерства між Україною і НАТО. В рамках цієї програми було розпочато інтенсивну фазу реалізації проекту удосконалення системи військової освіти (DEEP) (*Партнерство з НАТО 2014: 56*).

Характеризуючи сучасні відносини Україна – НАТО крізь призму нормативно-правової бази, зауважимо, що військова співпраця з Альянсом регламентується і здійснюється відповідно до вимог Річних національних програм співробітництва Україна – НАТО, дворічних Робочих планів Військового комітету Україна – НАТО та його щорічних Імплементацийних програм, а також Індивідуальної програми партнерства між Україною і НАТО (з кінця 2011 р. – «Меню партнерства») у рамках Програми «Партнерство заради миру» та інших ініціатив Альянсу (*Співробітництво у сфері реформування сектору безпеки, 2021*). Не менш важливе значення мають Державні програми, які стосуються впровадження новітніх зразків бойової техніки та озброєння.

Після початку російсько-української війни, відповідно до ст. 15 Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО (1997 р.),² березня 2014 р. відбулося екстрене засідання Комісії Україна – НАТО (штаб-квартира НАТО, м. Брюссель) (*В Брюсселі відбулося екстрене засідання Комісії Україна – НАТО, 2021*). Представники держав-членів Альянсу висловили одностайну підтримку незалежності, державного суверенітету України; надали високу оцінку зваженим діям української влади в кризовій ситуації; засудили дії РФ на території нашої держави, визнали їх порушенням норм міжнародного права (*Етапи розвитку Комісії Україна – НАТО, 2021*). Тоді ж, керівництвом держави прийняте рішення про повне припинення військово-технічної співпраці з Росією як країною-агресором, а також відмовилася від позаблокового статусу і законодавчо визначила намір вступити до ЄС і НАТО (*Військова євроінтеграція: як Україна виконує свої безпекові зобов'язання за угодою з ЄС, 2021*).

У рамках Саміту НАТО в Уельсі 4 вересня 2014 р., за участю Президента України П. Порошенка відбулося засідання Комісії

Україна – НАТО (*На саміті НАТО Москву критикують за дестабілізацію ситуації в Україні, 2021*). Під час заходу надано оцінку ролі України в підтриманні Євroatлантичної безпеки, визначено модальності подальшої взаємодії Україна – НАТО (*Україна і НАТО: саміт слабких надій і обмежених можливостей, 2021*). За результатами роботи Комісії ухвалена Спільна заява Комісії Україна – НАТО на рівні глав держав та урядів, в якій відображено найбільш важливі політичні елементи рішень саміту КУН:

- підтвердження військової інтервенції РФ в Україну та факту участі регулярних підрозділів ЗС РФ у прямих воєнних операціях на території України;

- офіційне визнання того, що дії Росії є навмисними та мають серйозні наслідки для стабільності та безпеки всього Євroatлантичного простору;

- визнання факту підтримки Росією бойовиків у східній Україні; однак підтримка суверенітету та територіальної цілісності України у межах її міжнародно визнаних кордонів та категоричне невизнання і засудження анексії Росією АР Крим;

- заклик до РФ припинити підтримку бойовиків, вивести свої війська, припинити військову діяльність вздовж/через лінію кордону з Україною, розпочати змістовний діалог з українською владою (*Декларація Уельського саміту, 2021*).

Указом Президента України П. Порошенка від 24 вересня 2014 р. № 744/2014 уведено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності», яким визначено, що пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності у 2014 та наступних роках є дальший розвиток відносин стратегічного партнерства України з США, ЄС та НАТО (*Особливе партнерство України з НАТО, 2021*). Відповідно, внесені зміни до ст. 6, 8 Закону України «Про основи національної безпеки України» та ст. 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», згідно з якими відновлено курс євroatлантичної інтеграції, а основними напрямками державної політики з питань національної безпеки і основними засадами зовнішньої політики України визначено поглиблення співпраці з Організацією Північно-атлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних

для набуття членства у цій організації (*Президент підписав Закон..., 2021*).

У грудні 2014 р. проведено урочисту церемонію щодо підписання ЄС та Агенцією НАТО з забезпечення (NSPA) документа стосовно виділення Європейською Комісією коштів у сумі 1,8 млн євро на знищення в Україні протипіхотних мін ПФМ-1 в рамках Трестового фонду НАТО/ПЗМ (*Співробітництво з ЄС 2015: 62*). «НАТО та окремі держави–члени НАТО продовжуватимуть підтримувати Україну – оскільки ми твердо віримо, що незалежна, суверенна та стабільна Україна, віддана демократії та верховенству права, є ключем до євроатлантичної безпеки», – відзначав голова Військового комітету НАТО генерал П. Павел (*«Незалежна демократична Україна — ключ до євроатлантичної безпеки»*).

Водночас у 2015 р. було підписано рамкову Адміністративну угоду між Міністерства оборони та Європейським оборонним агентством. Це дозволило створити юридичні підстави для практичного співробітництва з країнами–членами ЄС, а також для регулярної участі представників України у програмах і проєктах Агентства. Україна також збільшила витрати на оборону і, відповідно, на розробку і закупівлю озброєнь. Водночас отримати потрібні зразки озброєнь не завжди вдавалося з політичних причин. «Росія застосовувала усі доступні важелі – погрози, шантаж, підкуп – щоб не допустити зміцнення українських збройних сил. Проявів такої практики «неоголошених обмежень» для України було достатньо, зокрема і з боку країн ЄС» (*Військова євроінтеграція: як Україна виконує свої безпекові зобов'язання за угодою з ЄС, 2021*).

Для допомоги Україні у реформуванні Збройних Сил України, вирішенні нагальних питань, пов'язаних із наслідками збройної агресії Російської Федерації, у 2015 р. НАТО розпочала практичну реалізацію проєктів щодо зміцнення обороноздатності держави за підтримки Трестових фондів, а саме: модернізації системи зв'язку та автоматизації управління військами; розвитку систем логістики та стандартизації; зі створення системи зміни військової кар'єри на професійну цивільну; з фізичної реабілітації (протезування) військовослужбовців, поранених в Антитерористичній операції; з розвитку системи кібернетичного захисту. Створено необхідну нормативно-правову базу – підписано відповідні міжнародні договори, які ратифіковані Верховною Радою України,

а також імплементаційні угоди на їх виконання (*Співробітництво з НАТО 2016: 77*).

Важливим етапом співробітництва Україна – НАТО стало затвердження Комплексного пакета допомоги для України (КПД) главами держав та урядів держав – членів Північноатлантичного альянсу під час Саміту НАТО у Варшаві 9 липня 2016 р. КПД мав на меті зміцнити, розширити і систематизувати підтримку України з боку НАТО, забезпечити спроможність України гарантувати свою безпеку (*Співробітництво з НАТО 2017: 88*).

Сьогодні правові засади співпраці України з НАТО відображені у Державній програмі розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року. Цей документ визначає п'ять стратегічних цілей розвитку на основі прийнятих у НАТО принципів і стандартів. Перша – це розвиток системи управління Збройних Сил. Друга – удосконалення системи оборонного планування, запровадження в Збройних Силах прозорого та ефективного управління ресурсами. Третя – набуття спроможностей Збройних Сил України для гарантованої відсічі збройній агресії, оборони держави та участі в підтриманні миру і міжнародної безпеки. Четверта – створення єдиної системи логістики та удосконалення системи медичного забезпечення Збройних Сил. П'ята, стратегічна мета – професіоналізація та створення необхідного військового резерву Збройних Сил України (*Збройні сили України: курсом до НАТО..., 2021*).

Державна програма окреслює конкретні терміни для його реалізації. Головною метою цих зусиль є набуття Збройними Силами України спроможностей для найефективнішого реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, а також досягнення євроатлантичних стандартів та критеріїв, необхідних для набуття членства в НАТО.

Відповідно до Імплементаційної програми Робочого плану Військового комітету Україна – НАТО на 2015 – 2016 рр. та Індивідуальної програми партнерства України з НАТО у 2015 р., які були основними механізмами досягнення необхідного рівня взаємосумісності з НАТО, затверджено План виконання основних заходів щодо переходу Збройних Сил України на стандарти НАТО на період до 2020 року (*Співробітництво з НАТО 2016: 77*). Цей документ передбачав, що до окресленого періоду Україна повинна

провести реформи в оборонному відомстві та «зробити українську армію сумісною з арміями країн Альянсу» (*«Технічну сумісність зі стандартами НАТО ...»*, 2021).

Згодом, 16 грудня 2015 р. помічник Генерального секретаря з оборонних інвестицій П. Орой і перший заступник секретаря Ради національної безпеки і оборони України О. Гладковський підписали Дорожню карту військово-технічного співробітництва між НАТО і Україною. Основні пріоритети: співпраця в галузі стандартизації і кодифікації; трансформація української оборонної промисловості; участь України в ініціативі НАТО «Розумна оборона»; поглиблення співпраці між НАТО і Україною в галузі військових науково-дослідних робіт тощо (*НАТО і Україна підписали Дорожню...*, 2021).

Одним з найбільш важливих підсумків практичної взаємодії України та НАТО у 2016 р. стало завершення Комплексного огляду сектору безпеки і оборони, схвалення Концепції розвитку сектору безпеки і оборони та Стратегічного оборонного бюлетеня України, розробленого за підтримки експертів Альянсу. Так, відповідно до Указу Президента України від 6 червня 2016 року № 240/2016, введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» (т.зв. «Дорожня карта оборонної реформи в Україні»). Метою оборонної реформи проголошувалося набуття і підтримання Збройними Силами України та іншими складовими сил оборони необхідного рівня бойової готовності та здатності до виконання завдань оборони держави (оборонних спроможностей), ефективного реагування на воєнні загрози й воєнно-політичні виклики, що виникають, підвищення рівня оперативної сумісності ЗСУ та інших військових формувань з підрозділами збройних сил держав – членів НАТО та ЄС щодо виконання спільних завдань у міжнародних операціях із підтримання миру та безпеки (*Рішення РНБО від 20 травня 2016 року*, 2021).

Надалі Українська держава здійснила серію політико-правових заходів з метою приведення власних Збройних Сил до стандартів НАТО. Зокрема, голова парламенту А. Парубій підкреслював, що у цій сфері важливе значення надано Закону України «Про національну безпеку» як рамкового, що визначає реформу усього сектору безпеки. «...Ми твердо йдемо шляхом приведення українських сил безпеки і сектору безпеки до стандартів НАТО.

Я впевнений, що наша співпраця зробить ще сильнішою співпрацю з НАТО», – зазначав Парубій (*Україна виконує завдання по адаптації законодавства...*, 2021). Водночас наголосимо, що розвиток Збройних Сил за західними стандартами та досягнення сумісності зі збройними силами держав – членів НАТО передбачені в новій редакції Воєнної доктрини України (*Для ширшого визнання нашої зброї у світі...*, 2021).

Упродовж 2017 – 2018 рр. фахівці НАТО долучилися до розробки проекту Логістичної доктрини ЗСУ, інших документів оборонної реформи (*Для ширшого визнання нашої зброї у світі...*, 2021). Спільними зусиллями України та НАТО забезпечено виконання Державної програми розвитку Збройних Сил України на період до 2020 р., оптимізовано і впорядковано бюджетні програми Міністерства оборони України відповідно до практики розподілу видатків, яка прийнята в НАТО, та перехід до методу оборонного планування на основі спроможностей, який застосовується державами – членами Альянсу (*Співробітництво з НАТО 2018: 128*). Окреслені заходи опрацьовані в межах діяльності Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань воєнної реформи високого рівня (СРГВР) і механізму Процесу планування і оцінки сил (ППОС), а також дорадчої місії при Представництві НАТО в Україні (*Співробітництво з НАТО 2019: 140*).

13 грудня 2018 р. укладено Імплементативну угоду між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання в рамках Трастового фонду з розмінування та протидії саморобним вибуховим пристроям. Також забезпечено перехід України на другий рівень участі у системі кодифікації НАТО, підключення до автоматизованої системи обміну даними (NMBS) та обмін даними з Агенцією НАТО з підтримки та постачання і державами-учасницями системи кодифікації НАТО. Водночас набрала чинності Угода між Урядом України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про партнерство з підтримки спільного управління предметами постачання (*Співробітництво з НАТО 2019: 140*).

Імплементативна угода дозволила розпочати практичну фазу реалізації спеціально створеного для допомоги Україні Трастового фонду НАТО із знешкодження вибухонебезпечних предметів та протидії саморобним вибуховим пристроям. До реалізації проекту залучені Міністерство оборони України, Служба безпеки України,

Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна прикордонна служба України.

У рамках проекту Трестового фонду НАТО заплановано:

- здійснити розробку нормативних документів із знешкодження вибухонебезпечних предметів та протидії саморобним вибуховим пристроям;

- досягти взаємосумісності залучених сил та засобів України з Альянсом;

- розвинути спроможності захисту цивільного населення від загроз саморобних вибухових пристроїв (*В Брюсселі підписано Імплементацийну угоду..., 2021*).

Аналізуючи рівень військово-політичного діалогу з Північно-атлантичним альянсом, Президент України П. Порошенко відзначав, що «за підтримки НАТО ми досягли значного прогресу у розвитку українського потенціалу кібербезпеки. Що також у пріоритеті нашої співпраці. Очікуємо започаткування нового проекту спрямованого на посилення кіберзахисту виборчої інфраструктури України. Мова йде про інформаційну систему». Глава держави подякував Альянсу за підтримку в реалізації української програми реформ, яка допомагає Україні зміцнювати власні оборонні можливості. «Досягнення стандартів НАТО та повна взаємосумісність з Альянсом є основними завданнями реформування галузі безпеки та оборони України», – зауважив Президент (*«Практична співпраця України з НАТО поглиблюється в різних сферах»..., 2021*).

Важливе значення у процесі гармонізації відносин Україна – НАТО відведено Указу Президента України «Про річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО» (2018 р.). Документом затверджується Положення про розроблення річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО та оцінювання результатів їх виконання, повідомляє прес-центр глави держави. Відповідно до Указу Кабінет Міністрів України повинен щороку забезпечувати розроблення проєктів річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО на відповідні роки згідно із Положенням та здійснює координацію діяльності центральних органів виконавчої влади та інших державних органів з виконання річних національних програм (*Президент підписав Указ..., 2021*).

Реалізація Указу дозволила привести у відповідність до чинних нормативно-правових актів систему та механізм координації діяльності органів виконавчої влади у сфері євроатлантичної інтеграції, а також адаптувати цикл річних національних програм під егідою Комісії Україна–НАТО до критеріїв та стандартів, що застосовуються в Північноатлантичному альянсі (*Президент підписав Указ...*, 2021).

22 листопада 2018 року Верховна Рада України в першому читанні ухвалила законопроект №9037, який передбачав внесення змін до Конституції України щодо вступу у Північноатлантичний альянс та Європейський Союз. Позитивний висновок Конституційного Суду щодо відповідності цього законопроекту Основному закону України лише посилив консолідовану позицію української влади на шляху до узаконення цивілізаційного, політичного, військового, економічного вибору українського народу. Тому уже 7 лютого 2019 року голосами 334 народних депутатів України Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» (*Рада закріпила в Конституції курс на ЄС і НАТО*, 2021).

Не зважаючи на стрімку ескалацію загрози повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, відвертого шантажу на адресу колективного заходу шляхом погроз та ультиматумів, спрямованих на недопущення розширення НАТО на Схід Європи, залишається незмінною позиція Альянсу щодо перспектив членства України у цьому воєнно-політичному блоці.

12 січня 2022 р. Генсек НАТО Єнс Столтенберг наголосив: «Щодо членства ми підтвердили, що підтримуємо рішення, ухвалене на саміті у Бухаресті у 2008 році. Ми допомагаємо Україні просуватися на шляху до членства в НАТО шляхом проведення реформ, досягнення стандартів НАТО. Ми чітко заявили, що ніколи не підемо на компроміс щодо права будь-якої держави у Європі обирати свій шлях». Також він зазначив, що Альянс і надалі надаватиме Україні всебічну практичну допомогу щодо захисту суверенітету та територіальної цілісності (*Росія не має права вето щодо вступу України до НАТО – Столтенберг*, 2022).

Висновки. Підсумовуючи, відзначу, що співпраця України з НАТО базується на достатньо ґрунтовній правовій базі, основи якої було закладено на початку 1990-х роках. В умовах російсько-української війни українською владою у військово-політичній сфері здійснено серію практичних заходів, які сприяли ефективній протидії російській агресії. Серед останніх – відмова від позаблокового статусу, закріплення євроатлантичного вектору розвитку держави в Конституції України, ухвалення нової Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини, інших законодавчих та нормативно-правових актів, зокрема Закону України «Про національну безпеку». Окреслені заходи політико-правового характеру дозволили сформувавши стратегічний фундамент для реформ та суттєвого зближення України з НАТО.

Використані посилання

«Незалежна демократична Україна – ключ до євроатлантичної безпеки» – Голова Військового комітету НАТО генерал Петр Павел. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/03/20/nezalezna-demokratychna-ukrayina-klyuch-do-yevroatlantychnoy-bezpeky-golova-vijskovogo-komitetu-nato-general-petr-pavel/> (Дата звернення: 06.12.2021).

«Практична співпраця України з НАТО поглиблюється в різних сферах», – зустріч Президента України та Генсека Альянсу. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/12/13/praktychna-spiivratsya-ukrayiny-z-nato-poglyblyuyetsya-v-riznyh-sferah-zustrich-prezydenta-ukrayiny-ta-genseka-alyansu/> (Дата звернення: 22.11.2021).

«Технічну сумісність зі стандартами НАТО нових українських кораблів враховано ще на етапах їх проектування». URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/02/03/tehnichnu-sumisnist-zi-standartamy-nato-novyh-ukrayinskyh-korabliv-vrahovano-shhe-na-etapah-yih-proektuvannya/> (Дата звернення: 22.11.2021).

В Брюсселі відбулося екстренне засідання Комісії Україна – НАТО URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/news/19550-v-bryusseli-vidbulosya-jekstrenne-zasidannya-komisiji-ukrajina-nato> (Дата звернення: 05.11.2021).

В Брюсселі підписано Імплементційну угоду щодо проекту Трастового фонду НАТО із знешкодження вибухонебезпечних предметів та протидії СВІП. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/12/14/v-bryusseli-pidpysano-implementatsijnnu-ugodu-shhodo-proektu-trastovogo-fondu-nato-iz-zneshkodzhennya-vybuchonebezpechnyh-predmetiv-ta-protydyi-svip/> (Дата звернення: 10.11.2021).

Велігодський Д.В., Мальцева Є.В. *Особливості нормативно-правового регулювання співробітництва України з НАТО у 1991–2004 роках* URL: http://sn-law.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/12/002_veligod.pdf (Дата звернення: 10.11.2021).

Взаємовідносини України з НАТО URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/printable_article?art_id=40169 (Дата звернення: 10.11.2021).

Військова євроінтеграція: як Україна виконує свої безпекові зобов'язання за угодою з ЄС. URL: <https://cacds.org.ua/?p=6277> (Дата звернення: 10.11.2021).

Декларація Уельського саміту видана главами держав та урядів, які брали участь у засіданні Північноатлантичної ради в Уельсі. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=uk (Дата звернення: 10.11.2021).

Для ширшого визнання нашої зброї у світі її необхідно випробувати за стандартами НАТО. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/02/01/dlyashyrshogo-vyznannya-nashoyi-zbroyi-u-sviti-yiyi-neobhidno-vyprobuvaty-za-standartamy-nato/> (Дата звернення: 17.07.2020).

Етапи розвитку Комісії Україна – НАТО. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ato/komisiya-ukrayina-nato/etapi-rozvitku-komisiyi-ukrayina-nato> (Дата звернення: 25.12.2021).

Збройні сили України: курсом до НАТО. Розповідає головнокомандувач Збройних Сил України, генерал армії Віктор Муженко. URL: <https://hi-tech.ua/article/zbroyni-sili-ukrayini-kursom-do-nato/> (Дата звернення: 25.12.2021).

Ліпкевич С.Я. Правові аспекти співробітництва України з НАТО URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/1541/1/28.pdf> (Дата звернення: 25.12.2021).

Міжнародне співробітництво. Біла книга 2012. Збройні сили України. Київ, 2013. С. 49.

На саміті НАТО Москву критикують за дестабілізацію ситуації в Україні. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140904_nato_summit_poroshenko_sx (Дата звернення: 25.12.2021).

НАТО і Україна підписали Дорожню карту військово-технічного співробітництва. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_125994.htm (Дата звернення: 25.12.2021).

НАТО підтвердило прагнення України до членства в Альянсі. URL: <https://tyzhden.ua/News/216661> (Дата звернення: 25.12.2021).

Особливе партнерство України з НАТО. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/internationalorganizations/nato> (Дата звернення: 25.12.2021).

Павлюк М. Україна-НАТО: правовий аспект. Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування. – 2008. – №4. – С.41.

Партнерство з НАТО. Біла книга 2013. Збройні сили України. Київ, 2014. С. 56.

Поляков Л. Співпраця Україна — НАТО: про що йде мова? URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planeti/spivprasya-ukrayina-nato-pro-shcho-yde-mova> (Дата звернення: 25.12.2021).

Президент підписав Закон про відмову від позаблокового статусу України. URL: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-providmovu-vid-pozablokovogo-statu-34460> (Дата звернення: 22.11.2021).

Президент підписав Указ «Про річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО». URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/10/02/-prezydent-pidprasya-ukaz-pro-richni-natsionalni-programy-pid-egidoyu-komisiyi-ukrayina-nato/> (Дата звернення: 22.11.2021).

Про виклики та загрози національній безпеці України у 2011 році: Рішення Ради Національної безпеки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/p0008525-10#Text> (Дата звернення: 22.11.2021).

Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України: Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245/2010#Text> (Дата звернення: 29.09.2020).

Рада закріпила в Конституції курс на ЄС і НАТО. URL: <https://www.slovovidlo.ua/2022/01/12/novyna/svit/rosiya-ne-maye-prava-veto-shhodo-vstupukrayiny-nato-stoltenberh> (Дата звернення: 22.11.2021).

Рішення РНБО від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України». Уведено Указом Президента України від 6.06. 2016 року № 240/2016

«Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України». URL: www.rnbo.gov.ua/documents/424.html (Дата звернення: 22.11.2021).

Росія не має права вето щодо вступу України до НАТО – Столтенберг. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2635688-rada-zakripila-v-konstitucii-kurs-na-es-i-nato.html> (Дата звернення: 5.02.2022).

Співпраця з НАТО. Біла книга 2018. Збройні сили України. Київ, 2019. С. 140.

Співробітництво з ЄС. Біла книга 2014. ЗСУ України. Київ, 2015. С. 62.

Співробітництво з НАТО. Біла книга 2015. ЗСУ України. Київ, 2016. С. 75,77.

Співробітництво з НАТО. Біла книга 2016. ЗСУ України. Київ, 2017. С. 88.

Співробітництво з НАТО. Біла книга 2017. ЗСУ України. Київ, 2018. С. 128.

Співробітництво у сфері реформування сектору безпеки. URL: <https://khryst-rda.gov.ua/spivrobitnictvo-u-sferi-reformuvannya-sektoru-bezpeki-12-10-04-27-02-2019/> (Дата звернення: 22.11.2021).

Україна виконує завдання по адаптації законодавства і ЗСУ до стандартів НАТО, – Парубій. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/10/19/ukrayina-vykonuye-zavdannya-po-adaptatsiyi-zakonodavstva-i-zsu-do-standartiv-nato-parubij/> (Дата звернення: 12.12.2021).

Україна і НАТО: саміт слабких надій і обмежених можливостей. URL: <https://www.dw.com/uk> (Дата звернення: 12.12.2021).

Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (Дата звернення: 22.11.2021).

References

«An independent democratic Ukraine is the key to Euro-Atlantic security» - General Peter Pavel, Chairman of the NATO Military Committee. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/03/20/nezalezna-demokratychna-ukrayina-klyuch-do-yevroatlantychnoyi-bezpeky-golova-vijskovogo-komitetu-nato-general-petr-pavel/> (Accessed: 06.12.2021).

«Practical cooperation between Ukraine and NATO is deepening in various fields,» said the President of Ukraine and the Secretary General of the Alliance. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/12/13/praktychna-spivpratsya-ukrayiny-z-nato-poglyblyuetsya-v-riznyh-sferah-zustrich-prezydenta-ukrayiny-ta-genseka-alyansu/> (Accessed: 22.11.2021).

«Technical compatibility with NATO standards for new Ukrainian ships has been taken into account at the design stages.» URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/02/03/tehnichnu-sumisnist-zi-standartamy-nato-novyh-ukrayinskyh-korabliv-vrahovano-shhe-na-etapah-yih-proektuvannya/> (Accessed: 22.11.2021).

An emergency meeting of the NATO-Ukraine Commission took place in Brussels URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/news/19550-v-bryusseli-vidbulosya-jekstrennezasidannya-komisiji-ukrajina-nato> (Accessed: 05.11.2021).

At the NATO summit, Moscow is criticized for destabilizing the situation in Ukraine. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/09/140904_nato_summit_poroshenko_sx (Accessed: 25.12.2021).

Charter on a special partnership between Ukraine and NATO. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (Accessed: 22.11.2021).

Cooperation in the field of security sector reform. URL: <https://khryst-rda.gov.ua/spivrobitnictvo-u-sferi-reformuvannya-sektoru-bezpeki-12-10-04-27-02-2019/> (Accessed: 22.11.2021).

Cooperation with NATO. White Paper 2015. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2016. P. 75,77.

Cooperation with NATO. White Paper 2016. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2017. P. 88.

Cooperation with NATO. White Paper 2017. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2018. P. 128.

Cooperation with NATO. White Paper 2018. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2019. P. 140.

Cooperation with the EU. White Paper 2014. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2015. P. 62.

Decision of the National Security and Defense Council of May 20, 2016 «On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine». Introduced by the Decree of the President of Ukraine of 6.06. 2016 № 240/2016 «On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of May 20, 2016" On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine.» URL: www.rnbo.gov.ua/documents/424.html (Accessed: 22.11.2021).

Implementation Agreement on NATO Explosive Ordnance Disposal Trust Fund URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/12/14/v-bryusseli-pidpysano-implementatsijnu-ugodu-shhodo-proektu-trastovogo-fondu-nato-iz-zneshkodzhennya-vybuhonebezpechnyh-predmetiv-ta-protydyi-svp/> (Accessed: 10.11.2021).

In order for our weapons to be more widely recognized in the world, they need to be tested according to NATO standards. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/02/01/dlya-shyrshogo-vyznannya-nashoyi-zbroyi-u-sviti-yiyi-neobhidno-vyrobuvaty-za-standartamy-nato/> (Accessed: 17.07.2020).

International cooperation. White Paper 2012. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2013. P. 49.

Lipkevych S. *Legal aspects of Ukraine's cooperation with NATO* URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/1541/1/28.pdf> (Accessed: 25.12.2021).

Military European integration: how Ukraine is fulfilling its security obligations under the agreement with the EU. URL: <https://cacds.org.ua/?p=6277> (Accessed: 10.11.2021).

NATO and Ukraine sign a roadmap for military-technical cooperation. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_125994.htm (Accessed: 25.12.2021).

NATO has reaffirmed Ukraine's aspirations to join the Alliance. URL: <https://tyzhden.ua/News/216661> (Accessed: 25.12.2021).

On challenges and threats to the national security of Ukraine in 2011: Decision of the National Security Council of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-10#Text> (Accessed: 22.11.2021).

On measures to increase the efficiency of the defense-industrial complex of Ukraine: Decree of the President of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245/2010#Text> (Accessed: 29.09.2020).

Partnership with NATO. White Paper 2013. Armed Forces of Ukraine. Kyiv, 2014. P. 56.

Pavlyuk M. *Ukraine-NATO: legal aspect.* Bukovynian Bulletin of Civil Service and Local Self-Government. - 2008. - №4. - P.41.

Polyakov L. *Ukraine-NATO Cooperation: What Is It About?* URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planeti/spivpracya-ukrayina-nato-pro-shcho-yde-mova> (Accessed: 25.12.2021).

Russia has no veto on Ukraine's accession to NATO - Stoltenberg. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2635688-rada-zakripila-v-konstitucii-kurs-na-es-i-nato.html> (Accessed: 5.02.2022).

Stages of development of the NATO-Ukraine Commission. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ato/komisiya-ukrayina-nato/etapi-rozvitku-komisiyi-ukrayina-nato> (Accessed: 17.07.2020).

The Armed Forces of Ukraine: Towards NATO. Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine, General of the Army Viktor Muzhenko tells. URL: <https://hi-tech.ua/article/zbroyni-sili-ukrayini-kursom-do-nato/> (Accessed: 25.12.2021).

The Council enshrined in the Constitution a course towards the EU and NATO. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/01/12/novyna/svit/rosiya-ne-maye-prava-veto-shhodo-vstupu-ukrayiny-nato-stoltenberh> (Accessed: 22.11.2021).

The Declaration of the Wales Summit was issued by the Heads of State and Government who attended the North Atlantic Council meeting in Wales. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=uk (Accessed: 10.11.2021).

The President signed a law renouncing Ukraine's non-aligned status. URL: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-providmovu-vid-pozablockovogo-statu-34460> (Accessed: 22.11.2021).

The President signed the Decree «On Annual National Programs under the auspices of the NATO-Ukraine Commission». URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/-2018/10/02/prezydent-pidpysav-ukaz-pro-richni-natsionalni-programy-pid-egidoyu-komisiji-ukrayina-nato/> (Accessed: 22.11.2021).

Ukraine and NATO: Summit of Weak Hopes and Disabilities. URL: <https://www.dw.com/uk> (Accessed: 12.12.2021).

Ukraine is fulfilling the task of adapting legislation and the Armed Forces to NATO standards, - Parubiy. URL: <http://www.na.mil.gov.ua/index.php/2018/10/19/-ukrayina-vykonuye-zavdannya-po-adaptatsiyi-zakonodavstva-i-zsu-do-standartiv-nato-parubij/> (Accessed: 12.12.2021).

Ukraine's relations with NATO URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/printable_article?art_id=40169 (Accessed: 10.11.2021).

Ukraine's special partnership with NATO URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/-internationalorganizations/nato> (Accessed: 25.12.2021).

Veligodsky D., Maltseva E. *Peculiarities of legal regulation of Ukraine's cooperation with NATO in 1991-2004* URL: http://sn-law.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/12/002_-veligod.pdf (Accessed: 10.11.2021).

Prokhovnyk P.

INTERNATIONAL COOPERATION UKRAINE - NATO IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: REGULATORY FRAMEWORK

This article analyzes the historical aspect of the formation of Ukrainian legislation in the field of international military cooperation, the implementation of international treaties of various levels in the national legislation of Ukraine. The Euro-Atlantic course is hereditary, it was supported by the previous President of Ukraine and leading political forces. The main emphasis is on the implementation of Ukraine's international military cooperation with foreign states and international organizations in the context of the hybrid war of the Russian Federation against Ukraine. Ukraine's cooperation with the Alliance is based on a meaningful legal framework established at the end of the 20th century.

In the conditions of the aggression of the Russian Federation, the Ukrainian authorities took a series of practical measures in the military-political sphere, which contributed

to the effective counteraction to the Russian aggression. Among them: renunciation of non-aligned status, consolidation of the Euro-Atlantic vector of state development in the Constitution of Ukraine, adoption of a new National Security Strategy of Ukraine, Military Doctrine, other laws and regulations, including the Law of Ukraine "On National Security". Thus, a strategic foundation for reforms and significant rapprochement of Ukraine with NATO has been formed.

In the conditions of the Russian-Ukrainian war, the Ukrainian authorities took a series of practical measures in the military-political sphere, which contributed to the effective counteraction to Russian aggression. International legal framework for cooperation with NATO is constantly expanding and it can be argued that this process has recently intensified again. The outlined measures of political and legal nature allowed to form a strategic foundation for reforms and significant rapprochement of Ukraine with NATO.

Key words: NATO, Ukraine, cooperation.